

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/10, p. 165-184

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11925>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Kemal POLAT – Prof. Dr. Sami KILIÇ

This article was checked by iThenticate.

MENNONİT KİLİSESİ'NİN İNANÇ ESASLARI, ÖĞRETİLERİ VE SAKRAMENTLERİ*

Hatice KELEŞ** - Davut KILIÇ***

ÖZET

Bu makale, Mennonit Kilisesi'nin inanç esaslarını, öğretilerini ve sakramentlerini anlatmak amacıyla hazırlanmıştır. Mennonit Kilisesi, 16. yüzyılda meydana gelen reform hareketlerinden biri olan Anabaptist hareketin temel taşıdır. Anabaptist hareketini diğer reform hareketlerinden ayıran en önemli fark, bebek vaftizini reddederek yetişkin vaftizini savunmasıdır.

16. yüzyılda ortaya çıkan reform hareketi birçok Katolik rahibi etkisi altına almıştır. Bu Katolik rahiplerinden biri olan Menno Simons, Katolik Kilisesi'nin uyguladığı bebek vaftizinin Kitab-ı Mukaddes'te yer olmadığını ileri sürmüştür. Menno Simons, Kitab-ı Mukaddes'te İsa Mesih'in ve havarilerin yetişkin iken vaftiz olmalarını ve diğer yetişkinleri vaftiz etmelerini delil göstererek gerçek vaftizin yetişkin vaftizi olduğunu iddia etmiştir. Bununla birlikte Menno Simons, Katolik Kilisesi'nin ekmeğe şarap ayinine yüklediği anlamı da reddetmiştir. Yani Katolik Kilisesi'nin ekmeğe şarap ayini sırasında, ekmeğin İsa Mesih'in gerçek etine, şarabın da İsa Mesih'in gerçek kanına dönüşmesi olayını reddetmiştir. Bu nedenlerle 1536 yılında Katolik Kilisesi'nden ayrılarak Anabaptist harekete katılmış ve Mennonit Kilisesi'ni kurmuştur. Menno Simons, kendi fikirleri konusunda Kitab-ı Mukaddes'ten ayrıldığını belirtmiştir. Mennonitler, Menno'nun ölümünden sonra Mennonit ikrarının son şeklini belirlemiştir. Mennonit Kilisesi, Mennonit ikrarını oluştururken Kitab-ı Mukaddes'i, eski kilise liderlerinin yazılarını, vilayet kilise ilahiyatçılarının halk tartışmalarını, Martry's Mirror'u ve yapılan konferansların kararlarını temel alarak hazırladıklarını belirtir. Mennonitlerin inanç esaslarını oluşturmada temel aldıkları kaynak olan konferans kararları arasından bugün kullanılan inanç ikrarı, Peter Janz Twisck ve Cornelis Ris ikrarlarıdır.

---

* Bu makale danışmanlığını Prof. Dr. Davut Kılıç'ın yaptığı ve Hatice Keleş tarafından yazılarak 2017 yılında kabul edilen "Mennonit Kilisesi Üzerine Bir Araştırma" adlı Doktora Tezinden hazırlanmıştır.

** Dr., Diyanet İşleri Başkanlığı, Elâzığ Müftülüğü, Kur'an Kursu Öğreticisi, El-mek: hatice.keles_@hotmail.com

*** Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: dkilic@nevsehir.edu.tr

---

Anahtar Kelimeler: Reform, Mennonit Kilisesi, İnanç İkrarı, Sakrament, Yetişkin Vaftizi.

SACRAMENTS AND, DOCTRINES, FAITHS OF MENNONİTE CHURCH

ABSTRACT

This article is investigated to describe the beliefs and sacraments of the Mennonite Church. The Mennonite Church is the cornerstone of the Anabaptist movement, one of the reform movements that took place in the 16th century. The main difference that distinguishes the Anabaptist movement from other reform movements is that it defends the adult baptism by rejecting the baby baptism.

The reform movement, that took place in the 16th century, influenced many Catholic priests. Menno Simons, one of these Catholic priests, declared that adult's baptism is written in the bible instead of the baby's ones. Menno Simons, claimed that the true baptism was an adult baptism, proving that Jesus Christ and the apostles were baptized when they were grown up and baptized other adults. Menno Simons, also rejected the implication that the Catholic Church put it on the Lord's Supper. At the same time he rejected the turn of the bread into the real meat of Jesus, and the wine into the true blood of Jesus, during the Lord's Supper. For this reason he left the Catholic Church in 1536 and joined the Anabaptist movement and founded the Mennonite Church. Menno Simons stated that he did not leave the Bible about his own ideas. The Mennonites have determined the final form of Mennonite Confession after the death of Menno. The Mennonite Church states that it takes the bible as its basis for its own testimony, the writings of the old church leaders, the public debates of the provincial church theologians, Martyr's Mirror, and the decisions of the conferences. Peter Janz Twisck and Cornelis Ris are today's belief conviction among the conference decisions that the Mennonites used as a basis for establishing its belief conviction.

STRUCTURED ABSTRACT

The greatest religious movement in the Western world in the 16th century is the Reform movement. The most important feature of the reform movement is emerged the religious movements of Lutheranism, Calvinism and Zwinglian in Christianity. In addition to these movements, a fourth reform movement is accepted. This movement is the Radical Reform movement. The radical Reform movement consists of three main groups. These are the Anabaptists, the Spiritualists, and the Evangelical Rationalists.

The Anabaptists appeared in Zurich, Switzerland, in January 1525. Conrad Grebel, who played the most influential role in the emergence of the anabaptist movement and applied the first adult baptism. However, Thomas Müntzer was the first person to stand the idea of Anabaptist. The man who took the leadership of the Anabaptist movement was Menno

---

Turkish Studies

Simons who returned from Catholicism in 1536. Menno Simons prevented the destruction of the Anabaptist by set up the Mennonite Church which is an Anabaptist movement.

After the death of Menno Simons, Mennonites organized many conferences to create their own confession. There are two confessions today accepted by Mennonites. These are confessions written by Peter Janz Twisck and Cornelis Ris.

The Mennonites claimed that Christianity was deceived in particular about the baptism and the Lord's Supper. They claim that the true baptism is passed as an adult baptism in the Bible. In this regard, indicates in the Bible that Jesus Christ and the Apostles were baptized when they were adults, and that other adults were baptized. They has also rejected Catholic beliefs about ord's Supper rituals. According to the Mennonites, bread is not really the meat of Jesus Christ, nor the wine that really turns into the blood of Jesus Christ during Lord's Supper. They claim that this liturgy carries a feast celebrated in the Bible in memory of Jesus Christ. Unlike Mennonites, Catholic and other reformers, they accept foot wash as sacrament. The fact that this practice is sacrament is also evidence of the promise that Jesus Christ will wash the feet of the apostles at the last dinner and that you, like me, wash the feet of another.

The Mennonites stated that the Book of the One Authority for Christianity is Biblical. What teaches them how to follow Jesus Christ is to have the experience of God through the Holy Spirit, prayer, the Bible and the church. According to Mennonites, in order to truly believe, they must stay away from military and violent things and live in justice and peace. True faith depends on the kingdom of God, not on nation, state or ethnic groups. True faith is not to deviate from profanity, to speak truthfully, to protect the chastity of the marriage, to protect the body from all kinds of addictive things as God's temple, to act with a sense of peace and compassion instead of a sinful life. Thus believing that their faith in Jesus Christ will be the people whom God has appointed as witness to the church community in love. The Mennonites indicate that they are simply spoken of by saying yes or no to them and that they are willing to avoid the swearing that is caused by swearing. They argue that this teaching helps them to avoid evil paganism and encourages them to be true verbal. According to them, an oath shows only one truth. In this sense, when one does not take an oath, it is a statement like saying less truthfully. For this reason Mennonites forbid to swear. Mennonites who believe that the words that are said without oath must always be true, As followers of Jesus Christ in this matter, always assert that they are correct spoken.

Mennonites believe that God has appointed them in peace. So Mennonites, as followers of Jesus Christ, see themselves as representatives of peace. They follow the discipline of Jesus Christ and do not go to the military and join the war. They stay away from all violent work. Taking Jesus Christ as an example, they even love their enemies, becoming forgiving instead of revenge, and resisting evil from violence. Mennonites, however, do not consider it appropriate to work in state

---

Turkish Studies

affairs. According to Mennonites, some state institutions are sinister institutions in their structure.

Mennonites claim that the state authority and the church authority are separate institutions, and that the state should not interfere with church affairs. However, they state that they are respectful to the state authorities and will obey the rules of the state. Moreover, they do not bring any institution or person like the papal, councils or others in a position above the Bible. From this point of view, we can say that Mennonites have no political aims. Nevertheless, the Mennonites were not able to occupy their homeland in the 16th century. The place where mennonites have a comfortable life is America. As a result, the majority of the Mennonites are in America today. Mennonites express that the only authority for them is the Church of Jesus Christ and the Bible. The Mennonites argue that all Christians should only accept the Bible as authority. For this reason they express that Jesus Christ and the Bible must be spread all over the world and that they are the only representatives of God in the provision of peace in the world. Thus, they have established the Mennonite Central Committee, which is actively operating around the World (MCC).

Keywords: Reform, Mennonite Church, Confession of Faith, Sacraments, Baptism, Lord's Supper.

Giriş

16. yüzyılda Batı dünyasında meydana gelen en büyük dini hareket, Reform hareketidir. Reform hareketinin en önemli özelliği, Hıristiyanlığın içinde Luteranizm, Kalvinizm ve Zwinglian adındaki dini hareketlerin kendini göstermesidir. Buna ek olarak söz konusu dini hareketlerden bazı doktrinal konularda ayrılan Radikal Reform hareketi, dördüncü reform hareketi olarak kabul edilmektedir. Doktrinlerdeki farklı görüşleri sebebiyle (Goertz, 2007, s. 70; Williams- Mergal, 2006, s. 19) Radikal Reform hareketi, üç ana topluluktan oluşur. Bu üç ana topluluk, Anabaptistler, Spiritualistler ve Evanjelik Rasyonalistlerdir. Bugünkü bazı kiliseler, kendilerinin doğrudan veya dolaylı olarak bu üç ana topluluktan geldiklerini iddia etmektedir. Mennonitler, Amişler ve Hutterit mezhebi Anabaptistlere bağlıdır (Williams- Mergal, 2006, s. 20). Bu kiliselerin en belirgin özelliği bebek vaftizini reddedip, yetişkin vaftizini kabul etmeleridir (Özkan, 2007, s. 172).

Anabaptizm, 1525 yılının ocak ayında, İsviçre'nin Zürih ilinde ortaya çıkmıştır. Anabaptist hareketin ortaya çıkışında en etkili rolü oynayan ve ilk yetişkin vaftizini uygulayan kişi Conrad Grebel'dir. Ancak Anabaptist fikrini öne süren ilk kişi Thomas Müntzer'dir (Snyder, 2007, s. 45). Anabaptist hareketin liderliğini üstlenen kişi ise 1536 yılında Katoliklikten dönüş yapan Menno Simons'dur. Menno Simons, Katolik Kilisesi'nden ayrıldıktan sonra Almanya ve Hollanda'da kendi fikirlerini yaymaya çalışmıştır. Menno Simons'un çalışmaları sonucunda, onun adı Avrupa'nın gitmediği bölgelerinde bile anılmış ve birçok kişi Mennonitliği kabul etmiştir. Böylece Anabaptist harekete katılan kişiler Mennonit olarak adlandırılmıştır. Bundan sonra Mennonit Kilisesi, Anabaptist hareketin önderliğini üstlenmiştir. Mennonitler, yetişkin vaftizini uygulamaları ve ekmeğe şarap ayınının İsa Mesih hatırasına kutlanan bir anma ayını olduğunu ileri sürmeleri sebebiyle Katolikler, Protestanlar ve devlet otoriteleri tarafından takibata alınmış, işkence ve idamlara maruz kalmıştır. Buna rağmen resmi olmasa da evlerde ve şehir dışlarında kendi kiliselerini kurmuşlar, kendi inançlarını özgür bir şekilde yaşamak için Avrupa'nın ve Rusya'nın çeşitli bölgelerine göç etmişlerdir. 1795 yılında Hollanda'da, Mennonitlerin resmi

Turkish Studies

olarak kilise kurmalarına izin verilmiştir. Bununla birlikte Mennonitlerin göç ederek dini özgürlüklerini kazandıkları ve kilise kurdukları yerler arasında Prusya ve Rusya da vardır. Otoriteler Mennonitlerin bu bölgelerde resmi bir şekilde kilise kurmalarına izin vermiştir. Ancak Mennonitlerin kendi benliklerini ısrarla koruması, zenginleşmesi ve nüfuslarının artması üzerine endişelenen Rusya, Mennonit yerleşim yerlerini küçültmek istemiş ve Mennonitler üzerinde Ruslaştırma politikası uygulamıştır. Sonuç olarak kendi benliklerini korumak isteyen ve Avrupa ile Rusya'da istedikleri gibi bir yaşam süremeyen Mennonitlerin rahat bir yaşama kavuştukları son durakları Amerika olmuştur (Hartzler- Kauffman, 1905, s. 901- 91; Horsch, 1916, s. 197- 198; Smith, 1920, s. 73- 74, 147, 158; Dosker, 1921, s. 219; Fretz, 1989, s. 13; Dyck, 1993, s. 154- 159; Leowen- Nolt, 1996, s. 222).

Mennonit Kilisesi'nin kurucusu olan Menno Simons, Katolik ve Protestanlardan farklı görüşlere sahip olup onların Kitab-ı Mukaddes'e göre hareket etmediklerini, kendi doktrin ve sakramentlerini uygulamaya çalıştıklarını iddia etmiştir (Menno, A Foundation and Plain Instruction, 1871, s. 57). Menno, özellikle bebek vaftizi konusunda bütün Hıristiyanların aldatıldığını, bebek vaftizi hakkında Kitab-ı Mukaddes'te kesin bir delil bulunmadığını, yetişkin vaftizinin yer aldığını, İsa Mesih'in de yetişkin iken vaftiz olduğunu ve Havarilerin de yetişkin vaftizini uyguladıklarını ifade etmiştir (Tinsley, 2001, s. 107- 120). Bununla birlikte Menno, ekmek şarap ayini konusunda da Hıristiyanların aldatıldığını öne sürmüştür. Bu konuda Menno, Kitab-ı Mukaddes'i derinlemesine araştırdığını ve ekmek şarap ayini sırasında ekmeğin İsa Mesih'in gerçek etine ve şarabın da İsa Mesih'in gerçek kanına dönüşmediğini, bu ayinin Kitab-ı Mukaddes'te sembolik bir şekilde yer aldığını belirtmiştir. Menno Simons yazılarında, Luther ve Zwingli'nin Kitab-ı Mukaddes'i yorumlama biçimini örnek alarak Kitab-ı Mukaddes'i yorumladığını, onun için tek otorite ve vaazlarının tek kaynağının Kitab-ı Mukaddes olduğunu, bu kaynaklar dışında hiçbir kişiyi veya oluşumu otorite olarak kabul etmediğini belirtmiştir (Menno, The Conversion of Menno Simons and His Renunciation of the Church of Roma, 1871, s. 3; Pettegree, 2004, s. 140- 145).

Mennonitler, inanç ikrarı konusunda hiçbir zaman tek bir yolda hareket etmemiştir. Bu yüzden, Mennonitlerin dini inançları farklı kaynaklardan toplanarak hazırlanmıştır. Bu kaynaklar, kendilerine ait olan eski kilise liderlerinin yazıları, vilayet kilise ilahiyatçılarının halk tartışmaları, Martry's Mirror ve yapılan konferansların kararlarıdır. Mennonit gruplar, Mennonit Kilisesi kurulduğundan beri birçok konferans düzenlemiştir (Hartzler- Kauffman, 1905, s. 103). Mennonitlerin iman ikrarının temelini konferanslarda alınan bu kararlar oluşturmuştur. Yüzyıllar boyunca Kitab-ı Mukaddes temelli düzenlenen konferanslarda alınan kararlar arasından kabul edilen iki ikrar mevcuttur. Bunlar Peter Janz Twisck ve Cornelis Ris'in yazdıkları ikrarlardır (Smith, 1920, s. 323).

1. Mennonit Kilisesi'nin İnanç Esasları

Mennonitler, bir Hıristiyan kilisesi olarak kabul edilmektedir. Ancak Mennonitler, kendilerini basitçe, İsa Mesih'in takipçileri olarak gördüklerini ve İsa Mesih'in öğretileri olan Kitab-ı Mukaddes'e göre yaşam şekillerini ve inançlarını belirlediklerini ifade ederler. Bu sebeple, Mennonitler, kendi inanç esaslarının diğer Hıristiyan inançları ile benzerlik göstermesinin normal olduğunu çünkü aynı İncil'e inandıklarını ve aynı İsa Mesih'i takip ettiklerini belirtirler (Wenger, 1991, s. 10).

1.1. Tanrı

Mennonitler, diğer Hıristiyan toplulukları gibi Tanrı'nın tek, ölümsüz, sonsuz, mükemmel ve değişmez olduğuna inanır. Ayrıca Tanrı'nın üç şahısta var olduğunu ve kendisinin bu üç şahısta tezahür ettiğini kabul ederler. Bu üç şahıs da Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'tur (Heatwole, 1925, s.

37). Mennonitler, Teslis konusunun mistik bir konu olduğunu ve anlaşılmasının zor olduğunu ifade ederler. Tanrı Baba, Oğul İsa Mesih ve Kutsal Ruh'u kapsayan Tanrı'yı yani teslis inancını kabul ettiklerini belirtirler. İbadet ettikleri Tanrı'nın, tek Tanrı olduğuna inanırlar (Roth, 2009, 140).

Mennonitler, Kutsal Kitap'a dayanarak cenneti, yeryüzünü, denizi ve bunların içindikilerini yaratan, tek ve sonsuz olan Tanrı olduğunu söylerler. Mennonitlere göre, cennetin tanrısı ve tanrıların tanrısı idrak edilemez (Ris, 1904, s. 1- 2; Horsch, 1916, s. 226).

Mennonitler, Tanrı, İsa Mesih ve Kutsal Ruh'un kutsallıkta, güçte ve çalışmada bir olduğuna, birbirlerinden ayrı olmadığına, biri olmadan diğerinin olamayacağına inanmaktadır (Horsch, 1916, s. 227). Onlara göre, İsa Mesih, Tanrı'nın isteğiyle Tanrı'nın oğlu olarak İsa olduğu zaman insan olmuş ve Tanrı İsa'yı göndererek insanların nasıl yaşaması gerektiğini göstermesini istemiştir (Wenger, 1991, s. 75- 76).

1.2. İsa Mesih

Mennonitler, diğer Hıristiyanlar gibi İsa Mesih'in Tanrı'nın ilk ve tek oğlu olduğuna inanırlar. O akıl ile idrak edilemeyen ve ölümsüz Vahiy (Söz) olup, her şey onun vasıtasıyla yaratılmıştır. Her şey yaratılmadan önce ilk o doğmuştur (Heatwole, 1925, s. 37).

Mennonitler, Kutsal Kitap'a göre cenneti ve yeryüzünü kuranın ve onlara hükmedenin İsa Mesih olduğunu ifade eder. Bu sebeple Mennonitler İsa Mesih'e ibadet ve hizmet ederek, günahlarının affolunacağına ve ölümsüz bir hayatın onlara bahşedileceğine inanmaktadır. Yine kıyamet günü ölümden dirileceklerini ve İsa Mesih'in kendilerini yargılayacağını kabul ederler. Ayrıca İsa Mesih'in babasıyla birlikte gerçek bir Tanrı olduğuna inanırlar (Horsch, 1916, İbraniler, 1: 10, 2003, s. 230; s. 1535).

Mennonitlere göre, İsa Mesih, Kutsal Ruh'un gücü ile kutsal bakire Meryem'de ete ve kana bürünerek, görülebilir, somut hale gelmiştir. Fakat onun doğumunun anlaşılması imkânsızdır. O, Âdem gibi ölümlü bir adama dönüşmüştür. Ancak günahı yoktur. Mennonitler, İbrahim ve diğer peygamberlerin de İsa Mesih'in bir Tanrı olduğunu ilan ettiklerini ileri sürer. Onlara göre, İsa Mesih'te kusursuz, saf insan doğası da bulunmaktadır. Günahsız olan İsa Mesih, haçta öler, onun akan kanı insanların günahlarına kefarettir. Daha sonra ölümden kalkarak cennete yükselmiştir. İsa Mesih'in kendilerine şefaate edeceğine inanırlar. O, bu gerçek insan doğasını, açlık, susuzluk, yorgunluk, acı ve ölüm ile göstermektedir. İsa Mesih'in isteği, Hıristiyanların kendisi gibi olmalarıdır. O, görünmez Tanrı'nın gerçek simgesidir. Tanrı, insanların nasıl yaşaması gerektiğini göstermesi için İsa Mesih'i insan olarak yeryüzüne göndermiştir. Ancak insan olan İsa, hala gerçek bir Tanrı'dır ve asla günah işlemeyiz. İsa Mesih, Tanrı'nın oğlu olduğunu itiraf ettiği için ölüm acısı çekmiştir. İsa Mesih, bütün pişman olan kalplerin iyileştiricisidir. O, hastaları iyileştirmeye yardım edecektir. Günahı, cehennemi ve şeytanı yenmiş, onlara sonsuz yaşam ve merhamet vermiştir. Bu yüzden Hıristiyanların günlük hayatında İsa Mesih'in izinden giderek yaşamaları gerektiği, böylece onun ihtişamlı krallığına katılacaklarına ve kendilerinin kutsanacağına inanırlar (Ris, 1904, s. 14- 16; Wenger, 1991, s. 62; Heatwole, 1925, s. 37).

1.3. Kutsal Ruh

İsa Mesih, Tanrı'nın insanlara olan sevgisinden dolayı yeryüzüne gönderildikten sonra kendini insanlığın günahına kefarettir olması amacıyla feda etmiş, çarmıha gerilip öldükten sonra yeniden dirilmiş ve cennete yükselmiştir. İsa'nın cennete yükselmesinin ardından Tanrı, Kutsal Ruh'u insanlara bekledikleri yeni doyum için göndermiştir. Tanrı'nın Kutsal Ruh'u gönderdiği gün, pentakost bayramı olarak kutlanmaktadır (Wenger, 1991, s. 13).

Mennonitler, Kutsal Ruh'un da akıl almaz, ifade edilemez ve tanımlanamaz olduğuna inanmaktadır. Kutsal Ruh, tanrısal bir özelliğe sahiptir. Oğul sayesinde Baba'dan neş'et etmiştir. O, Baba ile birlikte ve Baba'da kalmadığı halde, Baba ve Oğul'dan ayrılmamıştır. Onun, gerçekten Tanrı'nın Ruh'u olduğuna, onları günahattan kurtardığına, onların kalplerine ve akıllarına huzur, sevinç ve memnuniyet verdiği ve onları İsa Mesih'te kutsal kıldığına, inananları savunduğuna, iyileştirdiğine, takdis ettiğine, barıştırdığına, avuttuğuna, neşelendirdiğine, güvence altına aldığına ve kınadığına inanırlar. Mennonitler Tanrı'nın çocukları olmak için ona inanmak gerektiğini ifade ederler (Horsch, 1916, s. 235). Zaten Kutsal Ruh, Tanrı tarafından iyi işler yapması için İsa Mesih'in gönderilmesiyle birlikte gönderilmiştir. Ayrıca, Kutsal Ruh'un kibar bir şekilde kendilerine günahlarını hatırlatarak, İsa Mesih'e dönüş yapmaları için yardım ettiğini söylerler. Böylece kişi günahattan arınmak isteği zaman, Kutsal Ruh o kimseyi değiştirir. İşte Mennonitler bu duruma yeni doğum derler. Ayrıca Kutsal Ruh, yeni Hıristiyan olmuş birisini de Tanrı'nın isteğini anlaması için yüksek bir maneviyatla donatır. Kutsal Ruh'un, dünyaya insanlara rehber olması için gönderildiğine inanılır (Wenger 1991, s. 14- 15).

1.4. Kutsal Kitap'ın Yanılmazlığı ve Otoritesi

Menno Simons, Katolik Kilisesi'nin, İsa'nın vekili ve yanılmaz otorite olarak Papa'yı kabul etmesini reddederek, insanların yaptıkları doktrinlere bağlı kalınmaması gerektiğini, İsa Mesih'e ve onun sözüne inanılması gerektiğini ifade etmiştir. Menno, eski zamanlarda da modern zamanda da ilahiyatçıların birbirlerinin aleyhine çalıştıklarını, bu yüzden sahte doktrinlere ve şeytanın gücüne aldanılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Papalığın otoritesini kabul etmeyen Mennonitler, Kutsal Hıristiyan Kilisesi'nin sadece bir tane doktrini olduğuna, bu doktrin de saf Tanrı'nın Vahyi (Sözü) ve Rab İsa Mesih'in Kitab-ı Mukaddes'i olduğuna inanırlar. Onlara göre, doktorların fikirleri, papaların fermanları, ekümenik konsiller, insanların buyrukları veya bu gibi şeyler İsa Mesih'in doktrini değildir. İsa Mesih'in Kilisesi, İsa'nın Vahyi (Sözü)'dir (Horsch, 1916, s. 224; Wenger, 1991, s. 26- 27).

Mennonitler, Kutsal Kitap'ın incelenmesiyle insanların yanlış yoldan doğru yola geçebileceklerini söyler. Çünkü onlara göre Tanrı, örnek almaları amacıyla, Kutsal Kitap'ta insanların hikâyelerini anlatmıştır. Ayrıca İsa Mesih'in yaşam tarzını anlatmasıyla kendilerinin de nasıl bir hayat sürmeleri gerektiğini öğrendiklerini kabul ederler (Wenger, 1991, s. 14- 16).

Mennonitlik'te vizyon, melekten veya başka şeyden ilham alma gibi durumlar yoktur. Bu tarz şeyleri aramamaktadırlar. Mennonitler için sadece İsa Mesih'in sözü yeterlidir. Dolayısıyla sahte kehanetlerle, sakın kelimelerle, kutsalımsı görünüşle, palavralarla, sahte sözlerle sadece Romalı papalara benzenildiği ileri sürülmüştür. Yalnızca Kutsal Kitap'a inanılması ve uyulması gerektiği vurgulanmıştır (Horsch, 1916, s. 225- 226).

2. Mennonit Kilisesi'nin Öğretileri

Mennonitlere göre Tanrı, insanlara çok merhametli bir şekilde davranmaktadır. Bu merhametiyle Tanrı, insanlara kurtarıcı göndermiş ve insan olmanın yükümlülüğünün, kendi öğretilerine inanmaları ile mümkün olacağını belirtmiştir (Wenger, 1991, s. 26).

2.1. Yaratılış

Mennonitler, Tanrı'nın cenneti, yeryüzünü ve yeryüzünün içindeki bütün her şeyi yarattığını kabul eder. Ayrıca yarattığı şeyleri koruduğuna ve bu yarattıklarının tekrar tekrar yenilenmesini sağladığına da inanırlar. Yaratılmış olan her şey Tanrı'ya aittir ve Tanrı hayat için gerekli olan bütün imkânları temin etmektedir. Tanrı'nın kendisi iyi olduğu için dünya da iyidir. Kâinat da Tanrı'nın sevgisinin ve egemenliğinin bir göstergesidir. Yaratılmış olanlar ise Tanrı'nın kendinden olan kutsallığının ve sonsuz kudretinin işaretidir. Bu yüzden Tanrı, kendilerine hayat

vermesi sebebi ile övülmeye ve ibadet edilmeye layıktır (Kauffman, 1898, s. 17- 18). Mennonitler, Tanrı'nın yarattığı her şey için bir devamlılık ve değişimin olmasını mümkün kıldığını belirtir. Onlara göre, Tanrı yarattığı şeylerde bir düzen belirlemiştir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 25).

2.2. Kader

Mennonitler kaderin bir kişinin başına gelen bir musibet, bela veya lanetin, kendi özgür iradesini kullanarak kötülüğü seçmesi ile başına gelen bir olay olduğuna inanmaktadır. Onlara göre Tanrı, önceden kesin bir şekilde bela veya günahkâr bir yaşam belirlememiştir. Tanrı, bütün insanlık için kurtuluşu yaratmıştır. Bu açıdan felaketler, kişinin kendisinden gelmekte olup iyi olan yaratıcıdan kaynaklanmamaktadır. Çünkü İsa Mesih, iyi olan bütün şeyleri yaratmıştır. Bu yüzden kendilerinin de bu iyi yolda yürümeleri gerekir. Yaşam ve ölüm insanların seçimine bırakılmamıştır. Kötülüklerin Tanrı'dan gelmediğine, kötülüklerin ve belaların Tanrı'dan ileri geldiğine inanan kimselerin, Tanrı'ya küfrettiklerine inanırlar. Kötülüklerin iyi şeylerden gelebileceğini kabul ederler. Aydınlıkların Babasının kötülük yaptığına dair bu tür iddiaların sadece kişilerin işledikleri günahların üzerini örtmek için söylendiğine inanırlar. Yargılama hakkı da İsa'ya verilmiştir (Horsch, 1916, s. 254; General Conference Mennonite Church, 1995, s. 25-26).

2.3. Günah

Mennonitler, Genesis'te yaratılış hikâyesinin anlatılışından yaratıcıya karşı isyan içinde olarak doğmanın kaynağını, Âdem ile Havva'nın Tanrı'ya karşı itaatsizlik göstererek, günahkâr olmalarına ve böylece kendilerinin de asli günaha düşmüş bir şekilde dünyaya gelmelerine bağlamaktadır. Mennonitlere göre olay, Âdem ile Havva'nın şeytani yılan tarafından ısırılarak zehirlenmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Yılan ısırığıyla birlikte Âdem ile Havva da ölümlü hale gelmiştir. Bu günah doğum yoluyla insanlara geçtiğinden kendilerinin günahkâr olarak dünyaya geldiklerini düşünürler. Dünyaya geldikleri zaman da günahın kendilerini etkilemeye başladığına inanırlar. Bu yüzden doğuştan gelen bu günahı affettirmek için İsa'nın sözüne inanılarak yeniden doğuş kazanılmalıdır (Horsch, 1916, s. 236; Wenger, 1991, s. 12- 13).

Günah işlemek kişiyi Tanrı'dan uzaklaştırır. Günah, kişinin veya grubun kendi isteğiyle yaptığı bir şey olup, Tanrı'nın verdiği iyiliği ve merhameti önemsememektir. Günah işleyen kişi veya grup, Tanrı'nın vaadine ve Tanrı'nın insanlarına karşı sadık kalmamış demektir. Günah işlemenin bir hastalık veya şeytandan kaynaklandığını ileri süren bir açıklamanın mümkün olmadığını belirtmektedirler. Mennonitler, bazı organizasyonların da günah alameti olduğunu ileri sürer. Bu organizasyonlar, hükümetler, askeri servisler, ekonomik sistem, eğitim ve dini enstitüler, aile sistemleri, sınıf, ırk, cinsiyet ve millet yapıları şeytani ruhlara elverişlidir. İnsanların birbirlerine karşı şiddet uygulamaları ve nefret duymaları, kadınların erkek üzerinde egemen olması, hayat şartlarının aksilikleri, hep günah alametleridir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 31- 33).

Mennonitler, İsa Mesih'in ve Kutsal Ruh'un, günah işleyen kişiden haberdar olduğuna bu yüzden günah işleyen kişiye veya gruplara İsa'nın kelimesine göre ihtarda bulunulması gerektiğine inanır. Kişi şayet pişman olur, kutsal yazıya uygun olarak tövbe ederse ve bu pişmanlığını da davranışlarıyla gösterirse, günah işlememiş gibi kabul edilir. Ancak kişi, günahına tövbe etmezse, kötülüğünde ısrar ederse, İsa ve onun sözünü küçümsemiş olur ve davranışları da açıkça günah işlediğini gösterir. Bu kişi yaptıklarının sonucu olarak ölecektir. Bununla birlikte İsa'ya ve Kutsal Ruh'a yönelik günahlar affedilmeyecektir. Ancak kişi günahlarından tövbe ederse Kutsal Kitap'a göre mükafatını alacaktır. Yani Mennonitlere göre ister ruhsal olarak ister davranışsal olarak

yapılan bütün günahlara karşı, erdemli bir şekilde uzlaşma sağlanmalı ve pişman olunmalıdır (Horsch, 1916, s. 236- 237).

2.4. Kurtuluş

Hristiyanlar, Tanrı'nın kendilerine merhamet ve lütuf gösterdiğine inanırlar. Çünkü Tanrı, Âdem ile Havva'nın işlemiş olduğu günahtan ötürü, kaçmak veya saklanmak zorunda kalmayan insanları kurtarmak amacıyla İsa Mesih'i göndermiştir. Mennonitlere göre, İsa Mesih'in bütün yaşamı, ölümü ve dirilişi, Tanrı'nın bütün insanlara sunduğu günahtan kurtulmanın ve yeni yaşamın bir yoludur. Çünkü günahkâr olan insan, tek başına Tanrı ile kendisi arasında bir bağ kuramaz. Tanrı ile kendisi arasındaki ayrılığın birleşmesini sağlayan köprü İsa Mesih'tir. Mennonitler, Tanrısal kurtuluşun, günahlardan pişmanlık duymak ve İsa Mesih'i, Rab ve Kurtarıcı olarak kabul etmek ile mümkün olacağına inanırlar. Tanrı ile İsa Mesih'te bağdaştıklarına inanırlar. Tanrı, İsa Mesih imanına sahip olan kimseleri affetmek için hazırdır. Mennonitlere göre Tanrı, daha önceden insanları kurtarmak için İsrail ile bir anlaşma yapmıştı. İsa Mesih'in insanlar için akıttığı kan ile de yeni bir anlaşma yapılmış oldu. Böylelikle İsa Mesih'in onların günahlarını bağışladığını, onları iyileştirdiğini, şeytanın esaretinden, yeniden dirilişi ile günahtan ve ölümün etkisinden kurtardığını, onların günah borçlarını hükümsüz kıldığını, onlara yeni bir yaşam bahsettiğini ve böylece onların Tanrı'nın merhametiyle kurtulduklarını savunmaktadırlar. Vaftiz ile de kendi kurtuluşlarını doğruladıklarına inanırlar. Böylece Tanrı'ya ve kiliseye olan bağlılıklarını kanıtlarlar. Bu durum yeni bir doğuş gibi Tanrı'nın ailesine katılmayı ifade eder (Wenger, 1991, s. 17, 20; General Conference Mennonite Church, 1995, s. 35- 36).

2.5. Tövbe

Katoliklere göre tövbe, çok önemli bir uygulama olup ergenlik çağına gelen her Hristiyan'ın yılda bir kere günah çıkarmasını gerektirir. Günah işleyen Hristiyan bir kimse, rahip huzurunda işlediği bütün günahları itiraf eder (Katar, 1997, s. 131; Erbaş, 2004, s. 43, 122;). Çünkü rahibin İsa'dan aldığı görev ile tövbe eden kişiyi affetmesi, bu kişinin de Tanrı tarafından bağışlanmış olduğunun göstergesi olduğuna inanılır (Aydın, 2007, s. 76). Mennonitler ise Roma papalık makamının bu fikirlerinin Kitab-ı Mukaddes ile bağdaşmadığını ileri sürer (Wenger, 1991, s. 26).

Menno Simons, tövbenin eski günahkâr yaşantılarını terk etmek olduğunu ileri sürmüştür. Günahlardan nefret edilmeli ve Tanrı'ya içtenlikle ağlanmalıdır. Kişi işlediği günahlardan dolayı kederlenmeli, pişman olmalı ve sıkıntı duymalıdır. Daha sonra Tanrı'ya doğru bir şekilde günahlarını itiraf etmelidir. Ayrıca, günahkâr kişi teselli bulmak için, komşusuna yardım etmeli, hizmet etmeli, onu rahatlatmalı, doğru ve sevecen olmalıdır (Horsch, 1916, s. 239- 240).

Kilisenin güvenilir olmadığını söylemek, tövbeyi gerektirir. Tövbe etmede hatalarında ısrar eden Mennonitlere, toplumun huzurunu korumak için toplumdaki görevinden alınma ve uzaklaştırma cezası verilir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 39, 56). Kişinin aceleci tavrıyla, bilmeden günah işlemesi hafif bir derece olarak görülür. Bunun için tövbe etmesi yeterlidir. Ancak kişinin, kanıtli bir şekilde günah işlemesi ve bu günahında devam etmesi halinde, cemaatin de bu günahı bilmesi durumunda yargılamaya gidilir, kişinin utanması ve tövbe etmesi sağlanır (Ris, 1904, s. 48- 49). Böylece topluluğun önünde, günah itirafı ile utanma duygusunu ön plana koyarak, kişilerin günah işlemesine engel olunmak istenmiştir. Özellikle ailevi durumlarda meydana gelen şiddet gibi günahların itirafının saklanması halk içinde utanmama isteğinden kaynaklandığı belirtilir (Roth, 2009, s. 143).

2.6. Kilise Misyonu

Mennonitler için kilise, Tanrı'nın krallığının bir nişanesidir. Tanıklığıyla, bütün uluslar için getirdiği kurallarla, onları vaftiz etmesiyle ve buyurduğu bütün şeyleri gözetlemesiyle kilisenin otoritesine sahip olan kişi de İsa Mesih'tir. İsa Mesih, öğüt vermek, öğretmek ve iyileştirmek ile görevlidir. Tanrı'nın hükümdarlığından sonra İsa Mesih'in hükümdarlığının kanıtı, kilise olarak adlandırılmıştır. Yani kilise, Tanrı'nın egemenliğinin kanıtı olup kişiyi tövbe ve ibadete çağırır. Kilise adaleti ve doğruluğu temsil eder. Kilise, mazlumun refaha ulaştığı ve Tanrı'nın insanları bir parçası olarak kabul ettiği, Kutsal yağ ile acıların dindirildiği, kişinin stresten kurtulduğu, barış ve huzur bulunduğu yerdir. Kilise, İsa'nın yaşamının örneğini teşkil etmekte ve İsa'yı cisimlendirmektedir. Bununla birlikte kilise, İsa Mesih'in dirilişinin gücünü ifade eder. Bu yüzden, İsa'nın papazları olarak Tanrı'nın yeni insanlarını toplamak amacıyla İsa Mesih'in görevini devam ettirmeleri, kilisenin misyonu olarak değerlendirilmektedir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 42).

Mennonitlere göre kilisenin görevi, İsa Mesih'in takipçilerinin Kutsal Kitap'ın öğretilerini öğrenmeleri için birbirlerine yardım etmesidir (Wenger, 1991, s. 17- 18).

2.7. Tanrı'nın Egemenliği

Mennonitler, bütün umutlarını bir gün yükselmiş olan Rab İsa Mesih'in tekrar gelmesine, yaşayanları ve ölüleri yargılamasına bağlamıştır. İşte bu olay, Tanrı'nın egemenliğini ifade etmektedir. O gün İsa Mesih, Tanrı'nın geleceği güne hazırlık olarak yaşayanları, Tanrı'nın egemenliği altında kilisesinde bir araya getirecektir. Kötü ile iyinin arasındaki mücadelenin sonucunun Tanrı'nın zaferi ile sonuçlanacağına, ölülerin dirileceğine, yeni bir cennet ile yeni bir dünyanın ve yeni bir Kudüs'ün meydana geleceğine inanmaktadırlar. Bu meydana gelecek olan yeni cennet, Kudüs ve dünyada barış, doğruluk, adalet olup, içinde açlık, susuzluk ve üzüntü olmadan İsa Mesih ile birlikte Tanrı'nın insanları, sonsuza kadar hüküm sürecektir. Böylece günaha, kötülüğe ve zulme karşı zafer kazanılmış olacaktır. Gelecek olan bu Tanrı'nın egemenliğinin modeli olarak kilise gösterilir. Mennonitlere göre kilise, Tanrı'nın krallığının ön izlemesi olarak kabul edilir. Kilisenin bu dünyanın krallığı olduğuna, ileride İsa'nın krallığı olacağına inanılmaktadır (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 89- 90).

3. Mennonit Kilisesi'nin Sakramentleri

Mennonitler, Katolik Kilisesi'nin yedi sakrament uygulamasının, ayinlerinin ve geleneklerinin geçersiz olduğunu iddia ederek gerçek sakramentlerin vaftiz, ekmek şarap ayini ve ayak yıkama olduğunu ileri sürmüştür (Wenger, 1991, s. 24, 43).

3.1. Vaftiz

Vaftiz, Hıristiyanlığa giriş ayini olarak kabul edilmektedir. Vaftiz uygulaması ile kişi günahlarından arınır ve Hıristiyan topluluğunun bir parçası olur. Ancak Anabaptistler dışındaki Hıristiyanlar, bebek vaftizi veya çocuk vaftizini uygulamaktadır (Aydın, 2010, s. 374; Aydın, 2007, 71- 72).

Mennonitler, vaftiz konusunda yetişkin vaftizini kabul ederler. Çünkü onlara göre, Kitab-ı Mukaddes'te bebek vaftizine dair herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Bu sebeple, diğer Hıristiyanların uyguladığı bebek vaftizini bir sakrament olarak görmezler. Gerçek sakramentin, Kitab-ı Mukaddes'te geçtiği üzere yetişkin vaftizi olduğuna inanırlar (Weaver, 1987, s. 30, 71). Bu inanca kanıt olarak da İsa Mesih'in otuz yaşına kadar vaftiz olmadığını, İsa Mesih'in vaftizinin tövbe ile birlikte olduğunu ve vaftize inanan herkesin kurtulacağını söylediğini belirtirler. Bu tarz

bir uygulamayı bir bebeğin yapamayacağını ifade ederler. Günahlarından dolayı affedilmek isteyen kişinin tövbe edip, vaftiz olması gerektiğini belirtirler (Roth, 2009, s. 196- 197).

Mennonitler için bebek vaftizi, tövbe olmamış kiliselerin mahkûm ettiği ve zorla yaptırılan evrensel bir işarettir. Mennonitlere Anabaptistlik aslını veren olgu, onların yetişkin veya inananların vaftizi üzerinde kararlılıkla durmaları olmuştur. Vaftiz, kurulmuş inananlar topluluğunun yani kilisenin bir üyesi olabilmek için ilk yapılması gereken ayindir. İlk Mennonitlerin vaftiz şekli, yaygın olarak su serpmeye biçimindedir. Bununla birlikte daldırma şeklinde uygulayan gruplar da vardır (Smith, 1920, s. 323- 324).

Mennonitlere göre, günahtan kurtuluşu sağlayan vaftiz, Yeni Ahit'te iki şekilde geçmektedir. Birincisi su ile yapılan vaftiz, ikincisi ise iç gerçekliktir. Suyla yapılan vaftiz, günahtan kutsal bir şekilde kurtuluşu gösterir. Aynı zamanda günah lekelerini yok ettiğine ve temizlenme sağladığına inanılır. İç gerçeklik ise İsa Mesih'in Ruh ile vaftizidir. Aynı zamanda ölümün sembolünü, günaha sırt çevirmeyi ifade ettiğini söylerler. Bu yüzden su ile vaftiz gerçekten vücudun temizlenmesi için değil, İsa Mesih'in onların günahları için ölümünün sembolü olarak kabul edilir (Wenger, 1991, s. 43- 45; Matta 3: 11, s. 1193; Markos 1:8, s. 1243; Luka 3:16, s. 1283; Yuhanna 1:33, s. 1333, Elçilerin İşleri 1:5, s. 1371; 1. Korintliler 12:13, s. 1457- 1458).

Bazı Mennonit toplulukları, vaftiz törenlerini çok sessiz bir şekilde uygular. Tören çok hareketli bir şekilde yapılmaz. Vaftiz töreni sırasında topluluğun lideri ve piskopos bulunur. Vaftiz olacak kişi, nasıl vaftiz olacağını bilir. Çünkü vaftizden önce kişiye vaftiz töreninin videosu izletilir. Mennonit vaftizi, diğer Hıristiyan vaftizleri gibi bir anlam taşımaz. Vaftiz olacak kişi ne yaptığının farkındadır. Vaftiz olacak kişi, aklında vaftizle ilgili herhangi bir soru işareti bulunmayacak şekilde bilgilendirilmiştir. Kişi vaftiz ile şeytandan uzaklaştığını ve Rab İsa'ya yaklaştığını, yeni bir yaşama kavuştuğunu, yeni bir doğum gerçekleştirdiğini ve kişiyi korkulardan kurtardığını anlamaktadır (Kreider, 2002, s. 17- 18).

Mennonitler, vaftiz törenini bahar sabahında yaparlar. Vaftiz törenini gerçekleştirmek için cemaat sabah vaktinde kahvaltı salonunda toplanır. Masalar temizlenir. Birisi geleneksel bir ilahi olan "I Went Down to The River to Pray" adlı ilahinin söylenmesi için önder olur. Herkes bu ilahiyi söyler. Güneşin yükselmesiyle, kilisenin genç bir üyesi ki bu genellikle danışman olur, kısa bir tanıtım yapar ve vaftiz olacak adaya öğüt verir. Vaftiz olacak adaylar, kendi inanç ve niyetlerini açıklar. Daha sonra resmi ant içilir ve herkes heyecanla olaya odaklanır. Vaftiz yapılır. Cemaat de yeni vaftiz olan kişiye kutsanması için dua eder. Bu ayinin daima neşeli ve hareketlilik içinde geçtiği belirtilir (Roth, 2009, s. 193- 194).

Iowa First Mennonit Kilisesi'ni ziyaretim esnasında, Papaz Max Villatoro ile yaptığım mülakatta; Papaz, yetişkin vaftizi yaptıklarını, genellikle bireyin on bir- on iki yaşlarına gelince, kendi isteği ile bilinçli olarak vaftiz olmayı istemesiyle olayın gerçekleştiğini, vaftiz olacak kişinin vaftizin ne anlama geldiğini bilmesinin önemli olduğunu, bundan dolayı da yetişkin vaftizi dediklerini belirtmiştir (Max Villatoro).

3.2. Ekmek Şarap Ayini

Ekmek şarap ayini, şükür anlamına gelmekte olup (Erbaş, 2004, s. 177; Aydın, 2007, s. 77) İsa Mesih'in ölmeden önce Havarilerle birlikte son akşam yemeğinde, ekmeği ve şarabı, Havarilere kendi eti ve kanı olarak sunmasıdır (Kılıç, 2011, s. 131).

Katolikler, ekmek şarap ayinini uygularken, ekmeğin gerçekten İsa'nın etine, şarabın da gerçekten İsa'nın kanına dönüştüğüne inanırlar. Bu inançlarının dayanağı olarak İsa'nın son akşam yemeğinde, ekmeği kendi eti, şarabı da kendi kanı gibi sunmasını gösterirler (Menno, Menno Simons's Renunciation of the Church of Rome, 1871, s. 3- 5).

Mennonitlerde ekmek şarap ayini, Kurtarıcının yaşam ve acı çekme anısına düzenlenen bir anma töreni olarak algılanır. Kilise öğretilerinde ekmek ve şarap, İsa Mesih'in gerçek kanı ve eti veya ruhani olarak kanı ve eti olarak değerlendirilmez (Smith, 1920, s. 324). Mennonitler ekmek şarap ayini icrasını, Tanrı'nın egemenliğinde İsa Mesih ile bayramlaşma olarak kabul ederler. Ayrıca Mennonitler, ekmek şarap ayini olarak kutladıkları bu günü Şükran Günü, Komünyon, Eucharist diye de adlandırmaktadırlar (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 52).

Mennonitlere göre, ekmek şarap ayini, İsa Mesih'in ölmeden önceki son akşam yemeğinin anısına kutlanan bir hatıradır. Ekmek, İsa Mesih'te birliği sembolize eden bir somun olarak görülür. Mennonitler, ekmek şarap ayinine, kutsal bir neşe olarak bakarlar. Eskiden insanların, bu ayine katılırken üzgün oldukları ve koyu renkli elbiseler giydikleri, şimdi ise bu ayindeki ruhsal durumun değişime uğradığı belirtilmektedir (Dosker, 1921, s. 79; Wenger, 1991, s. 49- 50).

Mennonitlerde ekmek şarap ayini, genelde yılda iki veya üç kez, ilkbahar ve sonbaharda uygulanır. Ancak bazı durumlarda yılda beş veya altı kez uygulandığı da olur. Ayin, kilise yönetim kurulu ve papaz adaylarının sınavı olduğu zaman, aday olan papaz veya papazların elleriyle hazırlanır. Ayine katılanlar yerlerinde otururken, ekmek ve şarap onların arasından geçirilerek getirilir. Şarap, cemaate yetecek kadar tekrar doldurabilecek şekilde hazırlanır. Ekmek önce bütün cemaate dağıtılır ve herkes ile aynı anda yenilir. Eğer masa yoksa, papaz ekmeği dağıttıktan sonra diyakozlar şarabı dağıtır. Kadehleri boşalanların şarapları tekrar doldurulur. Çünkü Mennonitlere göre, Kutsal Kitap'ta "şarabı iç" (Matta 26:27, s. 1235) denmesinin anlamı içmek demektir. Yani az bir yudum almak demek değildir. Bu ayin sırasında, Kutsal Kitap'tan pasajlar ve yorumlar okunur. Aynı zamanda cemaat ilahi söyler (Dosker, 1921, s. 240- 241; Roth, 2009, s. 208).

3.3. Ayak Yıkama

Mennonitler, İsa'nın son akşam yemeğinde ölümünden önce havarilerin ayaklarını yıkaması ve yıkama işlemini yaparken durup onlara, sizin İsa'nız öğretmeniniz olan benim, sizin ayağınızı yıkadığım gibi siz de bir diğerinizin ayağını yıkamalısınız, sözlerine binaen uygularlar. Bu uygulama ile gururun ve dünyevi sevginin giderilmesinin amaçlandığı belirtilir. Aynı zamanda Hıristiyanların birbirlerini sevmeleri için yapıldığı ifade edilir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 53).

Anabaptistler, ayak yıkama uygulamasını açılış merasimi yapmak için kullanmaktadır. Bu uygulamaya, İsa'nın son akşam yemeğinde yaptığı uygulamanın bir canlandırması olarak bakılır. Bu uygulama iki şekilde yapılır. Bazıları İsa'nın son akşam yemeğinde yaptığı şekilde uygular. Bazıları da Eski Ahit'teki şeklini uygular (Smith, 1920, s. 324).

Mennonitler İsa'nın ayak yıkama sakramentini takipçilerine statü ve saygınlık amaçlı yaşamamalarını öğretmek için uyguladığını belirtir. İsa, son akşam yemeğinde havarilerin ayağını yıkayarak bunu göstermek istemiştir (Wenger, 1991, s. 50- 52). Ayak yıkama sayesinde Hıristiyanların birbirlerine karşı güven duymaları istenmiştir. Aynı zamanda sınıf, eğitim ve ırk farklılıklarının kişileri etkilememesi sağlanmaya çalışılmıştır. Böylelikle Hıristiyanların, birbirlerine karşı iyi davranış sergilemesi istenmektedir (Roth, 2009, s. 114).

Kuzey Amerika Mennonitlerinin ayak yıkama pratiğini uygulayışı şöyledir. Erkekler iman ile çift oluşturur. Kızlar da çift oluşturur. Sonra birbirlerinin ayaklarını yıkarlar ve biri diğerine kutsal bir öpücük verir. Daha sonra ise ayağı yıkayan kişi, ayağını yıkadığı kişiye onu, İsa Mesih'in kutsamasını söyler. Ancak bu pratiğin mum gibi sönerken azaldığı ifade edilir. Son zamanlarda birçok Mennonit cemaatin bu uygulamayı canlandırmaya uğraştığı belirtilir. Bu ayinin insanların birbirine hizmet etmeyi unuttuğu şu dünyada, eşitliğin ve hizmet etmenin güçlü bir resmi olarak kaldığı ileri sürülür (Wenger, 1991, s. 52- 53).

Mennonitler ayak yıkamanın, fiziksel bir yakınlığı sağladığını belirtir, ayak yıkama ile birlikte kutsal öpücük dedikleri bir geleneği de uygular. İki ayağın yıkanması ve kutsal öpücük, sevginin ve yakınlığın göstergesi olarak ifade edilir. Bu öpücükte herhangi bir seksüel amaç olmadığı ifade edilir (Roth, 2009, s. 115).

4. Mennonit Cemaat ve Kilise Yapısı

Mennonitler, kişinin kiliseye kabulü ile yeni bir doğum yaşadığına inanır. Kilise, Tanrı'nın kanunlarının hüküm sürdüğü bir yerdir. Kilise evanjelistik bir özelliğe sahiptir. Kilisenin Hristiyanlığın temel taşı olduğuna inanılır (Wenger, 1991, s. 33).

4.1. İsa Mesih'in Kilisesi

Mennonitler kilisenin, İsa Mesih vasıtasıyla, Tanrı'nın kurtuluş teklifini kabul eden meclis olduğuna, Tanrı'nın egemenliğini sağlamak amacıyla havarilerin oluşturduğuna ve Kutsal Ruh tarafından desteklenen yeni bir topluluk olduğuna inanır. Kutsal Ruh'un kilise topluluğunu, kutsal yağ ile yağladığına inanırlar. Kutsal Ruh, bu yağlaması ile milletlerin içindeki sınıf farklılıklarını, ırk ve cinsiyet ayrımlarını ortadan kaldırmıştır. Kilise, Tanrı'nın ev ahalisidir. Kilise topluluğunda, Tanrı'nın sevgisi ile herkesin birbirine olan sevgisi açığa çıkmaktadır. Herkes maddi, manevi, disiplin ve birbirini önemseme konularında ortak bir duygu paylaşmaktadır. Bu yüzden, Tanrı'nın ev halkının bir üyesi olmak için İsa Mesih'e katılmak isteyen herkese kapılarının açık olduğunu ifade ederler. İsa Mesih, dünyanın yöneticisi olduğu gibi kilise de bu yöneticilik görevini üstlenmiş olup İsa Mesih'in görünen bedeni olarak kabul edilir. Kilisenin, İsa Mesih'in bedenine benzetilmesiyle tüm kilise üyelerinin de tek bir beden oluşturduğu ileri sürülür. Bu yüzden bütün üyeler, İsa Mesih'in tek olan bedenine katılıp, tek beden ve tek Ruh olabilmek için vaftiz olmaktadır. Böylece inananların, kilisenin başı olan İsa Mesih'in onları sevmesi gibi birbirlerini sevmesi gerektiği belirtilir (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 39- 40).

4.2. Papazlık ve Liderlik

Orta Çağ'da Katolik Kilisesi, sıkı otoriteye sahip olup insanları, papaz, piskopos ve piskoposların piskoposu olan papa, kardinaller, rahipler, rahip adayları ve rahip sınıfından olmayanlar şeklinde ayırma gitmiştir. Bu ayırım, Mennonitleri rahatsız eden bir düzenlemedir. Mennonitler, Matta 23: 89'da geçen pasaja dayanarak, İsa'nın takipçilerinin baba veya haham gibi unvanlarla anılmalarının faydasız olduğuna inanırlar. Onlara göre din adamları, birer öğretmendir ve herkes kardeşidir. Yine Matta 20: 25-27 pasajlarını kanıt göstererek, İsa'nın, bir kimse muhteşem biri haline dönüşmek istiyorsa, bir hizmetçi veya köle olmalıdır, sözlerini rehber edinirler. Bir papazın saygı, otorite ve mevki sahibi olmasının, ona üstünlük sağlamayacağını belirtirler. Sonuç olarak bir papaz, asla Tanrı'nın aile üyelerinin üzerinde bir mevkie sahip olamaz. Bir papaz, güvenilir ve Tanrı'nın sözünü öğretme sorumluluğunu taşıyan kimse olmalıdır (Wenger, 1991, s. 35- 36).

Piskopos ve papazların, kardeşlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve hayatın zor anlarında, onlara yardım etmek için hiçbir ücret istemeden hizmet etmesi gerektiğine inanılır. Papazların maaş almadan hizmet etmeleri gerektiği savunulur. Bu konuda, Kutsal Kitap yazılarına göre İsa Mesih'in, havarilerin ve peygamberlerin Tanrı'nın sözünü öğretmek için herhangi bir ücret veya karşılık istemediklerini kanıt olarak gösterirler (Horsch, 1916, s. 278).

Papazlar, kilise ile ilgili olan bütün işlerden sorumludur. Bu işleri yerine getirebilmek için onlara ofis verilir. Böylelikle kiliseyle ilgili olan her şeyi gözlemleyebilirler. Daima Tanrı'nın sözüne göre konuşmalı ve doktrinlere göre hareket etmelidir. Görevlerini yerine getirirken Tanrı korkusu taşınmalı, sevgi ve kibarlıkla hareket etmelidir. Diğer papazlara karşı her zaman saygılı olmalıdırlar (Ris, 1904, s. 40).

4.3. Kilise Yönetimi

16. yüzyılda Anabaptistler, kendilerini ilk modern “özgür kilise” olarak tarif etmektedir. Özgür kilise, Avrupa’da hüküm süren devletin ve halkın Hıristiyanlık anlayışına karşı oluşturulan bir yapıdır. Kiliselerin, devletten bağımsız bir şekilde kurulması gerektiğine inanmaları sebebiyle, Anabaptist kiliseler özgür kiliseler olarak tanımlanmıştır. Din, devletten farklı bir kurum olarak değerlendirildiği için kilisenin yönetimine devlet ve benzeri otoritelerin müdahale etmeye hakkı olmadığına inanılır (Peachey, 1992, s. 173- 174).

Kilise yönetimi hususunda, ilk bağımsız kilise yanlısı olan kilise Mennonitlerdir. Buna göre, her cemaat bağımsız bir birimdir. Arada bir çelişkili durumları karara bağlamak üzere konferanslar yapılır. Çeşitli konferansların ortak kararına göre, papazlar iki sınıfa ayrılır. Bunlar kıdemliler veya piskoposlar ve diyakozlardır. Uygulamada ise papazlar üç sınıftır. Bunlar kıdemliler, papazlar ve diyakozlardır. Kıdemliler, sakramentleri yönetir ve kilise disiplini yaptırırlar. Papazlar, sıradan vaizlerdir (Smith 1920, s. 329). Diyakozlar ise fakirlere yardım eder ve cemaatte meydana gelen her kişisel olayı düzeltir. Diyakozlar, genel refah olarak isimlendirilen sosyal yardımlaşmayı sağlayan kimselerdir. Cemaatin barış ve mutluluğundan sorumludur. Özellikle dul ve yetimler için finansal ihtiyacın karşılanmasını sağlar. Diyakoz gibi görev yapan kadınlar da vardır. Bu kadınlara *Phoebe* denilir (Wenger, 1991, s. 40- 41). Mennonitlere göre, papazlık ruhban sınıfı değildir (Krahn, 1968, s. 67). Bütün organizasyon ve ibadetler, kilisenin erkek üyelerinin yönetimi altındadır. Kadınların oy hakkı yoktur. Kadınlara kilisede konuşma hakkı verilmez. Cemaat ile ilgili herhangi bir durumda mesele, bütün erkek üyelerin oluşturduğu toplantıda karara bağlanır (Dosker, 1921, s. 227- 228).

4.4. Kilise Düzeni ve Birliği

Mennonitlere göre kilise ofis, bina, komite veya bir meclisten öte günahattan uzaklaşarak, İsa Mesih’e yönelen insanların, Tanrı’nın ruhunda oluşturduğu bir vücut gibidir (Wenger, 1991, s. 39). Bütün kilise üyelerinin tek bir ruh ve beden halinde, İsa Mesih’in kilisesini oluşturduklarına inanırlar. Bu yüzden kilise üyeleri, kilise liderlerini seçmede, herhangi bir olayı çözüme kavuşturmada, açık bir şekilde dualarla birlikte, Kutsal Kitap’ın rehberliğinde, birbirlerini dinlerler ve birbirleriyle konuşarak ortak karar alırlar. Herhangi bir durum karşısında, doğrulamalarda veya cezalandırmalarda, acele etmeden oy birliği ile karar verilmelidir. Kilise, aynı zamanda düzenli toplantıların, yerel kongrelerin ve geniş konferansların yapıldığı bir yerdir. Bu çeşitli aktivitelerin kilisede yapılması inananların Tanrı’ya olan minnettarlığının bir göstergesi olarak düşünülür. Bu düşünce tarzı, apostolik kiliselerin yerel kongre ve geniş çaplı konsil düzenlemelerini temel almaktadır. Çünkü bu kiliseler, ortak bir misyona karar vermek için birlikte çalışmıştır. Bu yüzden Mennonitler de bir konu üzerinde karar almak için temsilciler tarafından geniş kongreler ve konferanslar düzenler. Yerel papazlar da bu toplantıları destekler (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 62).

Kilise organizasyonu, cemaatlerden üstün olup, bölgesel konferansların kararlarını içerir. Vaizler ve delegeler bu organizasyon tarafından seçilir. Papazlar ve delegeler, problemleri birbirlerine yardım ederek halleder. Cemaatlerin daha iyi bir inanç üzerine kurulması hakkında çalışmalarda bulunur (Wenger, 1991, s. 42- 43).

Günümüz Amerika’sındaki Mennonit kiliselerinin işlevini, Iowa First Mennonite Kilisesi’nde yaptığım gözlemlere göre şöyle tarif edebiliriz. Gördüğüm kadarıyla, Mennonit Kilisesi’nin en önemli işlevi, içinde ihtiyaç duyulabilecek her şeyi barındırmasıdır. Kilisenin içi oldukça modern bir şekilde yapılmıştır. İki kattan oluşan kilisenin ayin salonu iki bölüm halinde uzun tahta sıralarla kaplıdır. Sahne kısmının bir tarafında kürsü vardır. Diğer tarafında da vaftiz havuzu bulunur. Bu havuz kişinin bel hizasına gelecek uzunlukta dört ayaklıdır. Kilisede ayinlerin

yapıldığı salon haricinde mutfak, alt ve üst katta olmak üzere iki tane tuvalet, kütüphane, konferans odası, bilgisayar, tepegöz, bateri, org, piyano, gitar gibi müzik aletleri, önemli gün ve olayları göstermek adına koridorda bir pano vardır. Bu panonun karşısında duran masada o hafta kilisede düzenlenecek olan programın içeriğini anlatan broşürler dizilidir. Ayrıca, yine masanın üzerinde sigara, alkol, depresyon, aile içi çatışmalar gibi sosyal yaşamda karşılaşılan problemlerle ilgili birçok konuda broşür vardır. Ayrıca papazın kendisine ait odası da mevcuttur. Papazın odasında masası, sandalyesi, bilgisayarı, kitaplığı, ziyaretçileri için sandalyeleri vardır. Kilisenin duvarlarında ise önemli kişilerin resimleri asılıdır. Kilise baştan sona halifleksle kaplıdır.

4.5. Hıristiyan Yaşamı ve Yardım

Mennonitler, Tanrı'nın kendilerini kurtarmasının bir lütfu olarak İsa'nın ruhu ile dopdolu bir şekilde onun öğretilerini ve disiplinini takip etmeleri gerektiğine inanırlar. Böylelikle İsa Mesih'in yolundan gitmek demek, onun şekline dönüşmek, dünyadaki kötülüklerden ayrılmak ve Tanrı'nın isteğine ulaşmak demektir. İsa Mesih'i nasıl takip edeceklerini onlara öğreten şeyler ise Kutsal Ruh aracılığıyla Tanrı'nın deneyimine sahip olmak, dua, Kutsal Kitap ve kilisedir. İsa Mesih ile uyum içinde olmak için dünya hayatına uyum sağlamamak gerekmektedir. Gerçekten iman etmek için de askerlik ve şiddet içeren şeylerden uzak durup, adalet ve barış içinde yaşanmalıdır. Gerçek iman, millet, devlet veya etnik gruplarda değil, Tanrı'nın krallığına bağlı olmakta bulunur. Gerçek iman, küfre sapmamak, doğru konuşmak, evlilik yemini ile iffetini korumak, bedeni Tanrı'nın tapınağıymış gibi kabul edip bağımlılık yapan her türlü şeyden korumak, günahkâr bir yaşam yerine barış ve merhamet duygularıyla hareket etmektir. Böylece İsa Mesih'e olan imanlarının sevgi içinde kilise topluluğuna tanık olarak, Tanrı'nın görevlendirdiği insanlar olacaklarına inanırlar (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 65- 66).

Mennonitler, İsa Mesih'in, sizi sevdiğim gibi siz de diğer birini sevin, şeklindeki ifadesini örnek alırlar. Sevginin gösterilmesi gerektiğini ifade ederler. Bir kimse kardeşine karşı kalbini kapatırsa, o kimse Tanrı'nın aşkına nasıl uyabilir, şeklindeki İsa Mesih'in sözleriyle gerçek bir Hıristiyan'ın diğer bir kimsenin ihtiyaçlarına karşı bencil davranmaması gerektiğini belirtirler. Bu yüzden Mennonitler, İsviçre, Hollanda, Rusya ve Kuzey Amerika'daki yaşlı, yetim, sakat, hasta ve ruhsal olarak hasta olan kimselerle ilgilenmiştir. MCC olarak bilinen Mennonit Merkez Komitesi ihtiyacı olan bu kimselere yiyecek, giyecek ve koruma sağlamıştır. Aynı zamanda bu organizasyon, dünya çaplı olarak faaliyet de göstermektedir (Wenger, 1991, s. 3- 39).

4.6. Hıristiyan Maneviyatı- Ruhaniliği

Mennonitler, İsa'nın yolundan gitmenin, Ruh önderliğinde yaşamı bilmek ile anlaşılacağını düşünmektedir. Yani kişisel ve ortak ibadetlerde Kutsal Ruh'un, Tanrı'nın ilmi ile derin bir şekilde kendilerine önderlik ettiğine inanırlar. Bu sayede, kendilerinin İsa Mesih'in yaşamını, ölümünü, dirilişini ve Tanrı ile olan bağına tattıklarını düşünürler. Bu bağdaki en önemli nokta da İsa Mesih'i ve vaftizi kabul etmeleridir. Bu şekilde Tanrı sevgisine nail olduklarını, yeni bir yaşam ve düzene eriştiklerini ifade ederler. Kutsal Ruh'un önderliğinde, İsa Mesih'e benzer bir yaşam sürmeleri sayesinde kendilerini Tanrı'ya adadıklarına inanırlar. Böylece, içleri Kutsal Ruh ile dolu olarak İsa Mesih'in yolundan giderek Tanrı ile bağ kurduklarını ifade ederler. Hıristiyan maneviyatına sahip olmak için de Kutsal Kitap'a çalışmaları ve dua eden kişiler olmaları gerektiğine inanırlar. Bu inançtan kasıt, ibadetleri hep beraber yapmaları, birlikte ilahi söylemeleri, gösterişten uzak durmaları, dine hizmet etmeleri ve dindar olmalarıdır (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 69 70).

4.7. Hakikat ve Yeminden Sakınma

Mennonitler, kendilerini basit bir şekilde evet veya hayır diyerek doğru sözlü olmaya ve yemin etmenin yol açtığı küfürden sakınmaya adanmış olduğunu belirtir. Bu öğretinin, kendilerini putperest dilden sakınmaya yaradığını ve doğru sözlü olmaya teşvik ettiğini ileri sürerler. Bir yemin, sadece bir doğruyu gösterir. Bu anlamda, bir kişi yemin etmediği zaman, daha az doğru söylüyormuş gibi bir ifade söz konusudur. Bu yüzden yemin etmeden de söylenen sözlerin, daima doğru olması gerektiğine inanan Mennonitler, bu konuda İsa Mesih'in takipçileri olarak daima, doğru sözlü olduklarını savunurlar. İsa Mesih'in de yemin kullanarak, gelecek hakkında, Tanrı'yı mecbur bırakmayı yasakladığını ifade ederler. Bu sebeple adliye yüksek memurluğu, devlet memurluğu veya polislik gibi mesleklerde çalışılması yasaklanmıştır. Hangi sebeple olursa olsun bir Hıristiyan'ın yemin etmesi yasaktır (Dosker, 1921, s. 203; General Conference Mennonite Church, 1995, s. 75).

4.8. Barış, Adalet ve Direnmek

Mennonitler, Tanrı'nın dünyayı barış içinde yarattığına ve Tanrı barışının İsa Mesih'te ortaya çıktığına inanır. Bu barışın da tüm dünya barışını ifade ettiğini söylerler. Kutsal Ruh'un önderliğinde barış, adalet, uzlaşma yanlısı olup savaşa savaş ve şiddete şiddetle karşılık verilmemesi gerektiği konusunda İsa Mesih'i örnek alırlar. Tanrı'nın dünyayı barışçıl bir yer olarak yarattığını ancak, insanların haksızlık, intikam hissiyatı ve zulüm getirdiğini ifade ederler. Onlara göre Tanrı, barışı İsa Mesih'in doğumuyla ortaya çıkarmıştır. İsa Mesih, düşmanlarını bile sevmiş, yanlış yapmalarına rağmen onları affetmiş ve onları doğru yola çağırmıştır. İsa Mesih, tehdit edildiğinde bile direnmemiş, kendi isteğiyle canını feda etmiştir. Onun ölümü ve dirilişi, ölümün hâkimiyetini kaldırmış, kendilerine Tanrı'nın barışını ihsan etmiştir. Böylece kendilerinin Tanrı ile barıştığına ve Tanrı'nın da barışı sağlamada kendilerini görevlendirdiğine inanmaktadırlar. Bu yüzden Mennonitler, İsa Mesih'in takipçileri olarak, kendilerini barışın temsilcileri olarak görürler. İsa Mesih'in disiplinine uyarak askere gitmezler ve savaşa katılmazlar. İsa Mesih'i örnek alarak düşmanlarını bile severler, intikam yerine affedici olurlar ve şiddet içermeden kötülüğe karşı direnirler. Çünkü Mennonitler, milletler arası savaş, ırklar ve sınıflar arası düşmanlık, çocuk ve kadın tacizi, kadın erkek arası şiddet, kürtaj ve ölüm cezası gibi bütün şiddet çeşitlerine tanık oldukları için Tanrı'nın egemenliğini ümit ederek, günlük yaşamlarında iyilik ve adalet ile kötülüğü yenerek barışa ulaşacaklarına inandıklarını belirtirler (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 81- 82). Bu sebeple Mennonitler, devlete karşı kılıç ve silah ile direnmeye karşıdır. Çünkü onlara göre Hıristiyanlık, kılıç ve silah kullanan savaş yanlısı bir din değildir. Bu doktrinlerini de "direnmemek" şeklinde ifade ederler (Horsch, 1916, s. 131).

4.9. Kilisenin Toplum ve Devlet ile Olan İlişkisi

16. yüzyılda Katolikler, dini ve dünyevi işleri birlikte yürüten bir yapıya sahipti. Papalık, krallık ve devlet otoritesi işleriyle iç içe olmuştur. Bununla birlikte Papalık, insanlardan vergi almış, para karşılığı cennetten yer satmış ve Kutsal Kitap'ı sadece rahip sınıfından olan kimselerin okuyabileceğini öne sürmüştür (Erbaş, 2007, s. 15, 61). Mennonitler ise Katolik kilisesinin bu tür inanç ve uygulamalarını reddetmiştir. Bu yüzden bütün sivil otoriteleri ve devlete bağlı olan kiliseleri kabul etmezler ve kilisenin dünyevi işlere karışmasını uygun görmezler. Mennonitlere göre devlet, kilisenin işlerine karışmamalıdır. Bununla birlikte gerçek bir Hıristiyan da sivil otoritelerin işlerinden uzak durmalıdır. Çünkü Mennonitlere göre, bu dünya otoritesi geçicidir. Bu yüzden bu otoriteler, kötü insanları cezalandırmak için var olmalıdır. Ancak Hıristiyanların bu konuda herhangi bir müdahalesi olmamalıdır. Çünkü İsa Mesih'in öğretisi, "düşmanlarını sev" şeklindedir. Bu sebeple Mennonitler, barışçıl bir yapıya sahip olan Anabaptist olduklarını ifade ederler (Smith, 1909, s. 353- 354).

Mennonitler, toplumda düzeni korumak ve adaleti sağlamak için Tanrı tarafından kurumları kurduklarını iddia eden devlet otoritelerini, Tanrı'nın isteğine karşı gelen putperestler olarak tanımlamaktadır. Çünkü en iyi bir devlet bile kilise dışında İsa Mesih'in kurallarına iman etmede ve Tanrı'nın adaletine göre yönetmede başarılı olamaz. Yine de Mennonitler, birer Hristiyan olarak devletlere ve otoritelere karşı saygı duyduklarını ve onlar için dua ettiklerini ifade ederler. Aynı zamanda şiddet içermediği sürece, kendilerinin toplum kuruluşlarında ve devlet içinde görev alma hususunun da uygun olduğunu kabul ederler (Horsch, 1916, s. 289- 290; General Conference Mennonite Church, 1995, s. 62). Devlet ise sadece dünyevi otoriteyi temsil etmektedir (Peachey, 1992, s. 173). Bu sebeple Mennonitler, Tanrı'nın sözüne aykırı olmadığı sürece, imparator, kral, efendi, prensler ve tüm otoritelerin kanunlarına uyacaklarını belirtir. Vergi vermek ve devletin verdiği görevleri yerine getirme konusunda da itaatkâr olduklarını dile getirmektedirler (Horsch, 1916, s. 289- 290).

Mennonitlere göre kilise, özgür bir yapıya sahiptir. Özgür kiliseler de kanun, ülkenin resmi dini kuruluşu veya milleti tarafından kurulamaz. Onlara göre kilise, devletten ayrı bir kurumdur (Wenger, 1991, s. 11, 36).

4.10. Hristiyan Yöneticiliği

Mennonitler, her şeyin sahibinin Tanrı olduğunu kabul eder, ancak Tanrı'nın, hayat ile ilgili konularda yönetimi kiliseye devrettiğine inanırlar. Bu durumda kendilerini Tanrı'nın hizmetçilerine ve onun evinde kâhyalık yapan kişilere benzetirler. Kudüs'teki ilk kilise, hastalara ve ruhu ele geçirilmiş olan insanlara, Kitab-ı Mukaddes dualarıyla yıldönümünde yardım etmiştir. Kudüs'te kurulan ilk kiliseden sonra inşa edilen kiliseler de yıldönümü zamanında, ekonomik olarak ilk kiliseye yardım eder. Kendilerini Tanrı'nın yeryüzü için görevlendirdiği kâhyaları olarak gördükleri için ekonomik, adalet, yardım ve yaşam için gerekli olan her şeyde malın ve paranın sahibi olarak, kendilerinin sorumlu olduğuna inanırlar. Yeni cennet ve yeni dünya için her şeyi hazırladıklarını ifade ederler (General Conference Mennonite Church, 1995, s. 77- 78).

Sonuç

Anabaptistler, Hristiyanlığın yüzyıllar boyunca ana sakrament olarak uyguladığı bebek vaftizini reddedip, yetişkin vaftizini savunmalarıyla Hristiyanlık aleminde şok dalgası yaratmıştır. Anabaptistler, ileri sürdüğü fikirleriyle devlet, Katolikler ve reformcular tarafından zulme uğramış ve takibat altına alınmıştır. Reform hareketinden etkilenen Katolik rahip Menno Simons, Anabaptist harekete katılarak Mennonit Kilisesi'ni kurmuş ve böylece Anabaptist hareketin yok olmasına engel olmuştur.

Menno Simons'un takipçileri olan Mennonitler, yüzyıllar boyunca Katolik ve Protestan kiliselerin fikirlerini ve uygulamalarını reddederek birçok konferans düzenlemiş ve kendi ikrarlarını oluşturmuştur. Mennonitler, Teslis inancının yanına Kutsal Kitap'ın yanılmazlığı ve otoritesi maddesini eklemiştir. Bununla birlikte Mennonitlerin vaftiz, ekmek şarap ayini dışında farklı olan özellikleri, ayak yıkama uygulamasını bir sakrament olarak kabul etmeleri, yemin etmeyi reddetmeleri, askerlik gibi şiddet içeren işlerden kaçınmaları, devletin kilise işlerine karışamayacağı, otorite olarak kişiler, papalık, konsiller, devlet gibi hiçbir kimse veya kurumu, Kitab-ı Mukaddes'in üzerinde bir konuma getirmemeleri ve aynı zamanda herhangi bir otoriteye karşı direnmemeleri yani isyan çıkarmamalarıdır. Bu açıdan Mennonitlerin herhangi bir siyasi amaçlarının olmadığını söyleyebiliriz. Yine de Mennonitler, 16. yüzyılda kendi vatanlarında yer edinememişlerdir. Mennonitlerin rahat bir yaşama kavuştukları yer Amerika olmuştur. Bu sebeple bugün Mennonitlerin çoğunluğu Amerika'da bulunmaktadır. Mennonitler için tek otorite, İsa Mesih'in Kilisesi ve Kitab-ı Mukaddes'tir. Mennonitler, bütün Hristiyanların sadece Kitab-ı Mukaddes'i otorite kabul etmeleri gerektiğini ileri sürerler. Bu sebeple tüm dünyada İsa Mesih'in

ve Kitab-ı Mukaddes'in yayılması gerektiğini ve dünyada barışın sağlanması hususunda sadece kendilerinin Tanrı'nın temsilcileri olduklarını ifade ederler. Böylece dünya genelinde aktif bir şekilde faaliyet gösteren Mennonit Merkez Komitesi'ni kurmuşlardır (MCC).

KAYNAKÇA

- Aydın, Mahmut, **Anahatlarıyla Dinler Tarihi**, İstanbul, 2010.
- Aydın, Mehmet, **Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık**, Ankara, 2007.
- Dosker, Henry, Elias, **The Dutch Anabaptists, The Stone Lectures Delivered at the Princeton Theological Seminary 1918- 1919**, The Judson Press, Philadelphia, 1921.
- Dyck, Cornelius, **An Introduction to Mennonite History: A Popular History of The Anabaptists and The Mennonites**, Herald Press, Third Editon, Scottdale, Pennsylvania, 1993.
- Erbaş, Ali, **Hıristiyanlık**, İstanbul, 2004.
- _____, **Hıristiyanlık'ta Reform ve Protestanlık Tarihi**, 2. Baskı, İstanbul, 2007.
- Fretz, Joseph Winfield, **The Waterloo Mennonites: A Community in Paradox**, Waterloo Ontario, Canada, 1989.
- General Conference Mennonite Church, **Confession of Faith in a Mennonite Perspective**, Published by Arrangement with the General Board of the General Conference Mennonite Church and The Mennonite Church General Board, Herald Press, Scottdale, Pennsylvania, Waterloo Ontario, 1995.
- Goertz, Hans Jürgen, "Karlstadt, Müntzer and The Reformation of the Commoners, 1521- 1525", **A Companion to Anabaptism and Spiritualism, 1521- 1700**, Edit. John D. Roth, James M. Stayer, Brill's Companions to the Christian Tradition, A Series of Handbooks and Reference Works on The Intellectual and Religious Life of Europe, 500- 1700, Volume 6, Leiden, Boston, 2007.
- Hartzler, J. S.- Kauffman, Daniel, **Mennonite Church History**, Mennonite Book and Tract Society Published, Scottdale, Pennsylvania, 1905.
- Heatwole, L. J., **Mennonite Handbook of Information**, Mennonite General Conference Through its Historical Committee, Mennonite Publishing House, Scottdale Pennsylvania, 1925.
- Horsch, John, **Menno Simons, His Life, Labors and Teachings**, Mennonite Publishing House, Scottdale Pennsylvania, 1916.
- Katar, Mehmet, **Hıristiyanlık, Yahudilik ve İslam'da Tövbe**, Töre Basım Yayın, Ankara, 1997.
- Kauffman, Daniel, **Manual of Bible Doctrines**, Mennonite Publishing Co., Elkhart Indiana, 1898.
- Kılıç, Sami, **İlahi Dinlerde Yiyecek ve İçecekler**, Sarkaç Yayınları, Ankara, 2011.
- Krahn, Cornelius, **Dutch Anabaptism, Origin, Spread, Life and Thought, (1450- 1600)**, The Hague, Netherlands, 1968.
- Kreider, Alan, "Initiation: Becoming Resident Aliens", **Mennonite Life**, Vol. 57 No. 2, Bethel College, June, 2002.

- Kutsal Kitap, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, Ohan Matbaası, 3. Basım, İstanbul, 2003.
- Leowen Harry- Nolt, Steven, **Through Fire and Water, an Overview of Mennonite History**, Herald Press, Scottsdale, Pennsylvania, 1996.
- Özkan, Ali Rafet, “Baptistler, Anabaptistler”, **Yaşayan Dünya Dinleri**, DİB, Edit. Prof. Dr. Şinasi Gündüz, Ankara, 2007.
- Peachey, Paul, “The “Free Church?”: A Time Whose Idea Has Not Come”, **Anabaptism Revisited, Essays On Anabaptist/ Mennonite Studies in Honor of C. J. Dyck**, Edit. Walter Klaassen, Herald Press, Scottsdale, Pennsylvania, 1992.
- Andrew Pettegree, *The Reformation: Critical Concepts in Historical Studies*, II. Cilt, Routledge, 2004.
- Ris, Cornelis, **Mennonite Articles of Faith, as Set Forth in Public Confession of the Church, Pastor of The Mennonite Church at Hoorn, Holland**, Translate: Mennonite Book Concern, Berne, Indiana, 1904.
- Roth, John, D., **Practices, Mennonite Worship and Witness**, Herald Press, Scottdale Pennsylvania, 2009.
- Simon, Menno, “A Foundation and Plain Instruction”, **The Complete Works of Menno Simons**, Elkhart, Indiana, 1871.
- _____, “Menno Simons’s Renunciation of the Church of Rome”, **The Complete Works of Menno Simons**, Elkhart, Indiana, 1871.
- _____, “The Conversion of Menno Simons and His Renunciation of the Church of Roma”, **The Complete Works of Menno Simons**, Elkhart, Indiana, 1871.
- Smith, C. Henry, **The Mennonites, A Brief History of their Origin and Later Development in Both Europe and America**, Berne, Indiana, 1920.
- _____, **The Mennonites of America**, Mennonite Publishing House, Scottdale Pennsylvania, 1909.
- Snyder, C. Arnold, “Swiss Anabaptism: The Beginnings, 1523- 1525”, **A Companion to Anabaptism and Spiritualism, 1521- 1700**, Edit. John D. Roth- James M. Stayer, Brill’s Companions to The Christian Tradition, A Series of Handbooks and Reference Works on The Intellectual and Religious Life of Europe, 500- 1700, Volume 6, Leiden, Boston, 2007.
- Tinsley, Barbara Sher, **Pierre Bayle’s Reformation: Conscience and Criticism on The Eve of The Enlightenment**, Danvers, Massachusetts, 2001.
- Weaver, J. Denny, **Becoming Anabaptist: The Origin and Significance of Sixteenth- Century Anabaptism**, Scottsdale, Pennsylvania, Waterloo, Ontario, 1987.
- Wenger, John, **Christian, What Mennonites Believe**, Revised Edition, Herald Press, Scottdale, Pennsylvania, Waterloo, Ontario, 1991.
- Williams, George H.; Mergal, Angel M., **Spiritual and Anabaptist Writers**, Edit. George H. Williams, Angel M. Mergal, The Library of Christian Classics, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky, 2006.

KAYNAK KİŞİ

Max Villatoro, 45, Iowa, USA, 21 Eylül 2015, First Mennonite Church of Iowa City Papazı.